

دانشگاه علوم پزشکی تهران
دانشکده پزشکی

عنوان:

تعریف، مولفه ها و شاخص های سلامت معنوی و ارتباط
سلامت معنوی با سبک زندگی از دیدگاه صاحب نظران

پایان نامه برای دریافت درجه دکتری تخصصی PhD
در رشته اخلاق پزشکی

نکارنده:

احمد قادری

اساتید راهنما

جناب آقای دکتر باقر لاریجانی

جناب آقای دکتر سید محمود طباطبایی

اساتید مشاور

سرکار خانم دکتر سحر ناز نجات

جناب آقای دکتر محسن جوادی

سال دفاع 1397

مقدمه: برای سلامت چهار بعد را بیان می کنند که شامل بعد جسمی، بعد روانی، بعد اجتماعی و بعد معنوی می باشد، و سلامت کامل، بدون تامین همه این ابعاد حاصل نخواهد شد. پژوهشگران تعاریف، مولفه ها و شاخص های متنوعی را برای سلامت معنوی و سبک زندگی برشمرده اند. سلامت معنوی و سبک زندگی بر روی یکدیگر تاثیر متقابل دارند. این مطالعه در نظر دارد ضمن تعریف سلامت معنوی از دیدگاه صاحب نظران، مولفه ها و شاخص های سلامت معنوی و ارتباط سلامت معنوی با سبک زندگی از دیدگاه آنها را ارائه نماید.

روش کار: مطالعه حاضر از مطالعه کتابخانه ای و مطالعه کیفی بهره برده است. در مطالعه کتابخانه ای، کتب و مقالات و منابع الکترونیکی با استفاده از کلمات کلیدی بررسی شدند. در مطالعه کیفی با 22 صاحب نظر در حوزه سلامت معنوی و سبک زندگی از رشته های مختلف مصاحبه انجام شد. برای آنالیز داده های کیفی از روش تحلیل محتوا قراردادی استفاده گردید.

نتایج: نتایج مطالعه کتابخانه ای نشان دهنده موارد گوناگون از جمله تعاریف متعدد برای سلامت؛ تعریف، مولفه ها و شاخص های سلامت معنوی در دیدگاه اسلامی و غیر دینی؛ تاثیر سلامت معنوی بر روی سه بعد دیگر سلامت؛ تعریف معنویت؛ تعریف، مولفه ها و شاخص های سبک زندگی؛ و ارتباط سلامت معنوی با سبک زندگی است. نتایج مطالعه کیفی نشان می دهد که برای تعریف سلامت معنوی می توان بعد دینی، بعد فردی و بعد مربوط به جهان مادی را مد نظر قرار داد؛ مولفه های سلامت معنوی شامل ارتباط انسان با خدا، ارتباط انسان با خود، ارتباط انسان با دیگران، و ارتباط انسان با طبیعت است؛ شاخص های سلامت معنوی را می توان در این چهار نوع ارتباط مورد توجه قرار داد؛ با آنکه سلامت معنوی و معنویت از هم متفاوت هستند ولی انطباق نسبی نیز با هم دارند؛ در تعریف سبک زندگی، می توانیم سبک زندگی را از نظر کلی و سبک زندگی را از نظر دینی تعریف کنیم؛ سلامت معنوی و سبک زندگی با هم ارتباط دارند؛ مولفه های سبک زندگی شامل ارتباط انسان با خدا، ارتباط انسان با خود، ارتباط انسان با دیگران، و ارتباط انسان با طبیعت است؛ شاخص های سبک زندگی را می توان در بعد دینی، بعد فردی و بعد مربوط به جهان مادی مورد توجه قرار داد؛ و سلامت معنوی دارای ویژگی های متعدد است.

نتیجه گیری: در دیدگاه اسلامی و توجه به جامعیت اخلاقی یک فرد، بحث سلامت معنوی جایگاه مناسبی پیدا می کند. در روابط انسانی و اخلاقی گروه پزشکی با بیماران و با همکاران، داشتن نگرش جامع به انسان، توجه به سلامت به معنای جامع آن و مد نظر داشتن تعریف سلامت از دیدگاه اسلامی - اخلاقی، تاثیرگذار جدی است. این مطالعه نشان می دهد که در تعریف و مولفه های سلامت معنوی چهار نوع ارتباط وجود دارد: ارتباط انسان با خدا، با خود، با دیگران و با طبیعت. اکثر صاحب نظران شرکت کننده در این مطالعه، ارتباط انسان با خدا را مهمترین جزء در تعریف سلامت معنوی می دانند و همچنین مهمترین مولفه و شاخص سلامت معنوی، ارتباط

انسان با خدا است. برخی از مطالعات نشان می دهند که چهار نوع ارتباط مذکور در سلامت معنوی وجود دارند ولی هیچیک از این ارتباطات بر دیگری برتری ندارد. این مطالعه نشان می دهد که می توان شاخص های سلامت معنوی را در مولفه های سلامت معنوی (ارتباط انسان با خدا، با خود، با دیگران و با طبیعت) مشخص نمود. سلامت معنوی با اخلاق ارتباط دارد. سلامت معنوی و سبک زندگی با هم مرتبط اند.